

Täysistunto

Torstai 22.2.2018 klo 16.00—17.23

Täysistunto alkoi klo 16.00. Täysistunto päättyi klo 17.23.

Puhetta johtivat puhemies Paula Risikko (16.00—17.02) ja ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen (17.02—17.23).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Suullinen kyselytunti

Vastaamassa olivat seuraavat ministerit
kunta- ja uudistusministeri Anu Vehviläinen
opetusministeri Sanni Grahn-Laasonen
työministeri Jari Lindström
liikenne- ja viestintäministeri Anne Berner
elinkeinoministeri Mika Lintilä
maa- ja metsätalousministeri Jari Leppä
oikeusministeri Antti Häkkänen
ulkomaankauppa- ja kehitysministeri Anne-Mari Virolainen

Puhemies Paula Risikko: Päiväjärjestyksen 2. asiana on suullinen kyselytunti.

Pyydän paikalla olevia ministereitä siirtymään ministeriaitioon. Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää kysymyksen paikalla olevalle ministerille, ilmoittautumaan painamalla P-painiketta ja nousemalla seisomaan.

Ministereille esitettiin seuraavat kysymykset:

2.1. Suullinen kysymys pienituloisten maksuvaikeuksista (Satu Taavitsainen sd)

Suullinen kysymys SKT 9/2018 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Paula Risikko: Esimmäisen kysymyksen esittäjä on sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä ja siellä edustaja Taavitsainen.

Pöytäkirja PTK 11/2018 vp

Keskustelu

16.02 Satu Taavitsainen sd: Arvoisa puhemies! Hallitus on leikannut pienituloisilta syventäen köyhyyttä ja lisäten ihmisten maksuvaikeuksia. Yli puoli miljoonaa suomalaista on joutunut ulosottoon. Pienituloisia eläkeläisiä, työttömiä ja vammaisia on joutunut korkeiden sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksujen takia häikäilemättömien perintätoumisten armoille ja ulosottoon. Lapsiperheet eivät saa sähkösoimusta, kotivakuutusta tai muuta välttämätöntä asiaa maksuhäiriömerkinnän takia. Vuosittain liki 400 000 ulosotto-asiaa tulee valtakunnanvoudille sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksujen vuoksi. Tämä on järkyttävä tilanne. Oikeusministeri, mitä aiotte tehdä, jotta ihmiset eivät luisu ulosottoon vain välttämättömien terveydenhoitokulujen takia?

16.03 Oikeusministeri Antti Häkkänen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomessa toisesti on ulosottoasiakkaiden määrä ja velkaongelmien määrä kasvanut voimakkaasti, eikä pelkästään tiettyjen julkisten palveluerien maksujen osalta vaan kulutusluottojen ja monien ihan arjen taloudenhallinnan asioiden osalta, eli ongelma on paljon laajempi. Nyt täytyy tietysti käydä keskustelua sosiaali- ja terveysministeriön kanssa siitä, miten siellä palvelumaksukäytännöt etenevät. Asiakasmaksujen osaltakin tietysti täytyy normaalia perintäkäytäntöä noudattaa, ja kunnat vastaavat siitä, että niissä asianmukaisesti menetellään. Me teemme jatkuvasti seurantaa oikeusministeriössä, että käytännöt ovat asianmukaisia näissä perintäkysymyksissä. Eli jokaisen ihmisen, joka joutuu perintätilanteeseen ulosotossa, tilannetta täytyy katsoa inhimillisesti ja lainsäädännön mukaisesti. Minä luulen, [Puhemies koputtaa] että tätä lainsäädäntöä joudutaan joka tapauksessa päivittämään tulevina vuosina aika reilustikin, koska tämä ongelma paisuu koko ajan.

Puhemies Paula Risikko: Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää lisäkysymyksiä tästä aiheesta, ilmoittautumaan painamalla V-painiketta ja nousemalla seisomaan.

16.04 Satu Taavitsainen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomeen on syntynyt massatyöttömyyden rinnalle massaulosotto-ongelma. Moni on menettänyt terveytensä ja työkykynsä talousvaikeuksien vuoksi. He ovat joutuneet ikuiseen velkavankeuteen ja elävät yhteiskuntamme ulkoreunoille syrjäytettyinä. Voi sanoa, että on kyse kansallisesta hätätilasta. Satojatuhsia eläkeläisiä, työttömiä, lapsiperheitä ja nuoria ja jopa alaikäisiä lapsia on härskisti toimivien perintäyhtiöiden armoilla, jotka myyvät näiden pienten ihmisten velkoja toisilleen, perivät velkoja moneen kertaan, dokumentteja veloista ei löydy, eivätkä velat vanhene säädetyssä ajassa. Esimerkiksi eräs Suomessakin toimiva perintäyhtiö on saanut USA:ssa 80 miljoonan dollarin sakot laittomasta perinnästä. Aivan samaa toimintaa yritys harjoittaa Suomessa. Arvoisa oikeusministeri, aiotteko tehdä erityistarkastuksen perintäyhtiöiden toimintaan?

16.05 Oikeusministeri Antti Häkkänen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Perintätouminta Suomessa on erityissääntelyn kohteena, ja niitä käytäntöjä, joita siellä kentällä harjoitetaan, tarkastellaan koko aika, osittain oikeusministeriössä, osittain työ- ja elinkeinoministeriössä. Nyt kun ongelma kasvaa koko ajan ulosoton osalta, niin ensisijaisen pääpainopisteen pitää kaikissa näissä nyt olla se, kuinka pystytään ennalta ehkäisemään ihmisten joutumista velkakierteeseen ja ylivelkaantumisen tilanteeseen. Ei pidä lähtökohtai-

Pöytäkirja PTK 11/2018 vp

sesti sanoa sitä, että velan ottaminen olisi lähtökohtaisesti pahasta, koska ihmiset tarvitsevat rahaa asuntoon tai kulutusluottoihin tai muihin, mutta jos taloudellisen hallinnan menettäminen on yhä useamman ihmisen arkea, niin silloin meillä on ongelmia aivan siellä perustavanlaatuisessa taloudenhallinnan osaamisessa. Jopa kouluissa pitäisi ehkä näitä asioita vahvistaa ja siinä yhteydessä myös tarkastella, miten ylivelkaantumisen sääntelyä hoidetaan. Mutta ongelma on tällä hetkellä paljon syvällisempi kuin pelkästään maksukyvyttömyyssääntelyyn liittyvä, [Puhemies koputtaa] eli varhaiseen ja ennalta ehkäisevään puuttumiseen pitää paukut pistää ensisijaisesti.

Puhemies Paula Risikko: Aikaa minuutti.

16.06 Mika Niikko ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Viime vaalikautena silloinen hallitus teki uuden lainsäädännön, jossa tämä pikavippiyhtiöiden koronkiskonta laitettiin kuriin ja säädettiin tämä 50 prosentin korkokatto ja lainan määrän piti olla sitten vähintään 2 000 euroa, jotta sen korkokaton pystyi ylittämään. Nyt nämä pikavippiyhtiöt ovat järjestään kiertäneet tätä lakia myöntämällä 2 000 euron lainaa ja ottamalla edelleen jopa tuhansien prosenttien korkoja. Mitä hallitus tekee tälle kiertämiselle? Tämä ongelma ei ole poistunut.

Toinen asia on se, että hyvin monet nuoret eivät hallitse rahankäyttöä. Kuinka johdonmukaista on sellainen linja, että nuoret, joilla ei ole lainkaan tuloja ja jotka eivät ole valmistuneet mihinkään ammattiin tai muutoinkaan pysty elättämään itseään, pystyvät ostamaan osamaksulla jos jonkinlaisia ostoksia hyvin kalliilla korolla, mutta sitä ei millään tavalla valvota tai säädellä? Voitaisiinko jollakin muullakin kuin valistuksella ohjata tätä ylivelkaantumista varsinkin nuorten ihmisten parissa?

16.08 Oikeusministeri Antti Häkkänen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä kysyjä osuu asian ytimeen. Eli täytyy olla ennaltaehkäiseviä toimenpiteitä kasvatuksen, osaamisen osalta. Viime kädessä jokainen kansalainen on ensisijaisesti itse vastuussa oman talouden hallinnan kysymyksistä, ja tämä on erityisesti nuorille tärkeä signaali, mutta valtiovallalla, kunnilla, maakunnilla on tässä tärkeä rooli. Eli epäterveet käytännöt täytyy pystyä kitkemään esimerkiksi kulutusluottomarkkinoilta pois, jotta ihmiset eivät ajautu näissä asioissa ongelmiin.

Pikavippikysymyksen olen ottanut uudelleen valmisteluun oikeusministeriössä. Katson, että asiassa täytyy tehdä uudelleenarviointia, ja kevään aikana siitä tehdään linjauksia. Samoin myös muut asiat, jotka liittyvät ylivelkaantumisen ennaltaehkäisyyn ja jälkihoitoon: tarkastelemme konkurssimenettelyä tällä hetkellä, ja toin jo silloin viime vuoden puolella ulosoton kannustinloukkuihin liittyvän asian tänne, joka onkin salissa saanut laajaa kannatusta.

16.09 Outi Alanko-Kahiluoto vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Monelle velalliselle työllistyminen on hankalaa siinä mielessä, että suojaosa on jäänyt jälkeen esimerkiksi tulojen kehityksestä tai työmarkkinatuen kehityksestä. Henkilö, joka saa pientä palkkaa, voi olla siinä tilanteessa, että vouti vie pienestä palkasta yhteensä verotuksen kanssa jopa 90 prosenttia, että jää hyvin pieni osa palkasta jäljelle voudin puuttumisen jälkeen.

Pöytäkirja PTK 11/2018 vp

On puhuttu pitkään siitä, että suojaosaa kannattaisi nostaa niin, että aina kannattaisi ylivelkaantuneenkin mennä töihin ja sitoutua velan maksuun. Onko hallitus harkinnut sitä, että voitaisiin suojaosaa nostaa esimerkiksi sillä tavalla, että jos henkilö sitoutuu pitkän velan tai lainan kohdalla velkajärjestelyihin ja aidosti maksaa sitä pois, voitaisiin porrastetusti jättää siitä palkasta enemmän käteen tämmöisen suojaosuuden muodossa?

16.10 Oikeusministeri Antti Häkkänen (vastauspuheenvuoro): Erinomainen kysymys. Tällä hetkellä Suomella on kaksi megatason ongelmaa: työllisyysasteen nostaminen, jossa täytyy tehdä lisää toimenpiteitä kaikilla rintamilla, ja samaan aikaan kasvava kotitalouksien velkaantumisongelma. Tämä yhtälö on aika hankala. Kun ihminen on vaikkapa ylivelkaantuneessa tilassa, kannusteet ottaa vaikka pätikätyötä vastaan voivat olla hyvin hyvin heikot. Tämän takia halusinkin viedä eteenpäin kannustinloukkuja purkavaa esitystä.

Kävimme perusteellisen pohdinnan oikeusministeriössä siitä, olisiko tämä suojaosuuden korottaminen vai joku muu mekanismi se paras lääke juuri niille henkilöille, joilla kannustinloukku on suurimmillaan. Ei niille, jotka saavat kenties suurta palkkaa tai ovat jo muutenkin vakituksissa, korkeapalkkaisissa viroissa. Tämä pohdinta johti siihen, että meidän kannatti tehdä ennemminkin näiden lykkäyskuukausien lisäämisen kautta tämä esitys, joka on käsittelyssä eduskunnassa, kuin suojaosuuden korottamisen kautta, koska suojaisuus [Puhemies koputtaa] liittyy kaikkien, myös suurituloisten palkkoihin ja se saattaisi aiheuttaa pienituloisille muun muassa näitten maksuhäiriömerkintöjen osalta erittäin hankalia ongelmia vuokra-asuntojen saamisen kannalta.

Puhemies Paula Risikko: Pysytään minuutissa.

16.11 Kari Uotila vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ministeri Häkkänen, totesitte aivan oikein, että ennaltaehkäisy ja ylivelkaantumiskiirteen paheneminen on erittäin tärkeä aihe. Siinä on keskeistä talous- ja velkaneuvonta, joka on tarkoitus siirtää vuoden 19 alusta oikeusaputoimistoille. Ongelma siinä vain on se, että se tapahtuu noin 15 prosenttia pienemmillä määrärahoilla kuin mitä on käytetty kuntien hoitaessa tätä asiaa. Onko mitään järkeä, kun samaan aikaan korostetaan velka- ja talousneuvonnan merkitystä ylivelkaantumisongelman ratkaisemisessa, että samaan aikaan leikataan? Ja mitä tulee kuntien toimintaan, niin on paljon nähtävissä sitä, että kunnat myyvät sosiaali- ja terveysmaksujen kautta tulevia perittäviä ulosottoja perintätoimistoille suoraan sanoen pilkkahintaan, murto-osalla siitä — nämähän ovat salaisia sopimuksia, mutta käytäntö on näin — ja mahdollistavat näille yksityisille perintätoimistoille sitten rikastumisen ihmisten ahdingolla ja ylivelkaantumisella. Onko tämä moraalisesti oikein kuntien kannalta?

16.12 Oikeusministeri Antti Häkkänen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Talous- ja velkaneuvontaan täytyy tulevina vuosina panostaa yhä enemmän. Ennalta ehkäisevään neuvontaan ihmiselle siinä tilanteessa, kun voidaan vielä estää velkakierre ja inhimillinen ahdinko, juuri siinä vaiheessa täytyy olla paukkuja. Nyt talous- ja velkaneuvonnassa on ollut tilanne, että resurssit eivät ole olleet riittäviä viime vuosina, ja nyt kun tämä siirto tapahtuu, niin resurssit pysyvät edelleen kohtuullisella tasolla, ja yritän hankkia tähän lisää resursseja. Kaikista muista taloushaasteista huolimatta, joita tässäkin salissa on käsitelty, yritän saada tähän lisää resursseja ennen kaikkea sen takia, että me voisimme siirtää pai-

Pöytäkirja PTK 11/2018 vp

nopistettä ennalta ehkäisevälle puolelle eikä niinkään sinne voudinviraston ja ulosoton ja käräjäoikeuksien puolelle. Silloin ollaan jo ripauksen verran myöhässä.

16.13 Matti Torvinen sin (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Taloussanommat kertoi, että noin kolmannes ulosottomiesten palkasta tulee provisioista. Se määräytyy sen mukaan, kuinka paljon velallisilta saadaan perittyä. Velat pitää saada hoidettua, se on selvä. Mutta velkojen perintä ei saa aiheuttaa kohtuuttomia tilanteita. Velalliset ja velkaantuneet yrittäjät ajautuvat joskus pitkiinkin ulosottokierteisiin, joista on hyvin hankala päästä irti. Ulosottomiesten provision eli perimispalkkion maksaa Suomen valtio. Suomen etu olisi, että ylivelkaantuneet tai konkurssin tehneet yrittäjät selviäisivät veloistaan mahdollisimman nopeasti ja he pääsisivät pian takaisin työelämään. Kysynkin asianomaiselta ministeriltä eli ministeri Häkkäselä: Onko ulosottomiesten provisiopalkkaus kohtuullinen järjestely teidän mielestänne? Onko valtion mahdollista puuttua ulosottomiesten palkkauksen perusteisiin?

16.14 Oikeusministeri Antti Häkkänen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Palkkauskysymyksiin kommentoinnissa kannattaa olla aina kohtuullisen varovainen, mutta voin sanoa yleisellä tasolla, että Suomessa on ollut, kuten monissa muissakin maissa on ollut, hyvin paljon julkishallinnossa vuosikymmenten saatossa sellaisia palkkausjärjestelmiä, joissa on maksettu jonkinsorttista sporttelia tai provisiota tai muuta. Jopa tuomareilla on ollut tällainen järjestelmä. Eli tällaiset piirteet eivät minun mielestäni lähtökohtaisesti kuulu enää moderniin julkishallintoon. Meidän täytyy varmistaa se, että ulosoton perintä toimii tehokkaasti mutta oikeudenmukaisesti ja lainmukaisesti kaikissa tapauksissa. Siinä samassa yhteydessä, kun täytyy pitää huolta, että jokainen kansalainen maksaa sinänsä velkansa ja perintä toimii ja velkojat saavat osuutensa, täytyy pitää huolta myös siitä, että jokaista ihmistä kohdellaan lainmukaisesti, oikeudenmukaisesti ja inhimillisesti. Uskon, että tässäkin palkkausjärjestelmässä päästään tulevana aikoina modernimpaan suuntaan.

16.15 Kristiina Salonen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ihminen kokee ulosoton aina epäonnistumisena, jota leimaa myöskin häpeäntunne ja voimattomuus omien asioiden hoitamisessa. Näitä ihmisiä pahasti velkaantuneenakin on kohdeltava inhimillisesti, kuten totesitte. Se vaatii kasvatusten kohtaamista. Se vaatii sitä, että keskustellaan ja pyritään vaikeiden asioiden selvittämiseen yhdessä. Nyt kuitenkin ulosottoa keskitetään Poriin — vähentämässä, esimerkiksi Satakunnassa ulosottoa keskitetään Poriin — vannotaan näiden sähköisten palveluiden nimiin. Nämäkin ihmiset kaipaavat kuitenkin kohtaamisia ovien sulkemisten sijaan. Arvoisa ministeri, miksi ulosottoa nyt näin keskitetään, häätöjä ei kai voida jatkossa tehdä sähköisesti?

16.16 Oikeusministeri Antti Häkkänen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ulosoton puolella on tilanne siis se, että viranomaiset ovat tehneet asiantuntija-arvion ulosoton rakenteiden uudistamisesta jatkossa niin, että tiukassa taloustilanteessa pystyttäisiin edelleen turvaamaan hyvin toimiva ulosotto tässä maassa ja hyödyntämään digitalisaatiota, uutta teknologiaa niin, että ulosotto toimisi edelleen hyvällä tasolla. Tämä on vasta pohjaesitys Valtakunnanvoudinvirastolta, ja nyt ryhdytään käsittelemään sitä, onko siinä perusteita ja miltä kentällä näyttää tilanne ja muuta. Mutta mitään sellaista uudistusta ei tule, jossa ulosoton toiminnan laatu jostain syystä heikkenisi tai jolla ei saavutettaisi niitä hyö-

Pöytäkirja PTK 11/2018 vp

tyjä, joita yritetään saada. Mutta oikeuden hallinnonala joutuu tekemään uudistuksia, otta-
maan uutta tekniikkaa, teknologiaa käyttöön ja samaan aikaan pyrkii talouspaineista huo-
limatta pitämään huolta, että palveluvelvoite, mikä on sinänsä velkojille [Puhemies: Ai-
ka!] mutta myös kansalaisille, pystytään turvaamaan.

Puhemies Paula Risikko: Yritetään tuota minuuttia pitää.

16.17 Timo Harakka sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tosiaan joka kym-
menes suomalainen on ollut vuoden aikana ulosotossa, se on järkyttävä luku. On hyvä, että
ministeri oli herännyt huomaamaan, että ulosotossa olevan työttömän ei käytännössä kan-
nata ottaa vastaan pienipalkkaista työtä, ja silloin hallitus esitti, että vuoden työttömyysjak-
son jälkeen lykkäys olisi mahdollista. Mutta miksi odottaa se vuosi? Arvoisa ministeri
Häkkänen, eikö kannattaisi toimia sillä tavalla, että jokainen ulosotossa oleva työtön, joka
ottaa vastaan pienipalkkaista työtä, olisi oikeutettu saamaan tällaisen lykkäyksen, niin että
kun meillä on yhteinen työ taistella kestävyysvajetta vastaan ja korottaa työllisyysastetta,
niin jokainen saataisiin työhön ja ihminen saisi itselleen mahdollisuuden ottaa elämänsä
haltuun ja uuden alun?

16.18 Oikeusministeri Antti Häkkänen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Niin
kuin salissa olijat hyvin tietävät, kannustinloukkujen purkaminen on hyvin vaikea ongel-
ma ensinnäkin sen takia, että monet näistä hankkeista maksavat erittäin paljon, jos ne teh-
dään könttäsommaperiaatteella eli kaikille kohdistuen. Sen takia näitä täytyy jonkin verran
rajata, jotta löydämme juuri ne tapaukset ja ne ihmiset, joilla on se hankalin tilanne olemas-
sa. Ja olen aivan varma — siitä ei varmaan tässä salissakaan ole epäilystä — että sitä seu-
rattaisiin ja tarkkailtaisiin, että täytyykö tehdä muutoksia, laajentaa sitä vielä, että onko ta-
vallaan haaste vielä suurempi. Minä suhtaudun tähän itse ainakin niin, että tätä tilannetta
seurataan joka viikko, miten tämä kehittyy. Mutta jos oltaisiin tehty niin, että tämä kohdis-
tettaisiin kaikkiin ulosotossa oleviin esimerkiksi, ilman mitään lisärajoituksia, tästä tulisi
valtavan kallis ja silloin jouduttaisiin puhumaan siitä, mistä muiden ministeriöiden budje-
teista saataisiin rahaa siirrettyä tänne. Eli haasteellinen tilanne.

16.20 Sari Essayah kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Pienten eläkkeit-
ten ja sosiaalitukien sekä toisaalta suurten lääkekulujen kanssa kamppailevat ihmiset ovat
joutuneet ahdinkoon. Olen saanut hätäntyneitä yhteydenottoja siitä, että omaishoidon tu-
kea on vaihtelevasti eri puolilla maata ruvettu ulosmittaamaan. Ja omaishoidon tuki on kui-
tenkin tällainen sosiaaliperusteinen tuki, aivan kuten asumistuki taikka vaikka lapsilisät,
joita ei ulosmitata. Nyt haluaisinkin kuulla hallituksen kannan: aiotteko nyt selvittää tätä
käytäntöä eri puolilla maata? Tällä hetkellä ulosmitataan omaishoidon tukea toisilta
omaishoitajilta ja toisilta ei, ja tämä aiheuttaa kyllä suurta epävarmuutta ja taloudellista ah-
dinkoa näille ihmisille. Olisi tietenkin tärkeätä, että omaishoidon tuki rajattaisiin koko-
naan tämän ulosoton ulkopuolelle.

16.20 Oikeusministeri Antti Häkkänen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nyt
täytyy sanoa, että en tiedä, minkälaisista yksittäisistä tapauksista on tässä kyse, mutta ke-
vään aikana käymme nyt ulosoton muutenkin laajoissa uudistuksissa läpi sitä, miten eri
käytännöt saattavat erota siitä, mikä on lainsäädäntö. En sano tässä, mitä ehkä yksittäisiä

Pöytäkirja PTK 11/2018 vp

virheitä on tapahtunut, mutta teemme kartoitusta siitä tällä hetkellä ja nimenomaan pienituloisten osalta esimerkiksi tiettyjen maksujen menemisestä ulosottoon tai merkintöjen aiheuttamista ongelmista ja muista. Teemme tästä perusteellista kartoitusta tällä hetkellä. En uskalla luvata sitä, mitä muutoksia tehdään, koska täytyy myös pitää huolta siitä, että jos henkilö on velkaantunut, niin silloin lähtökohtaisesti pitää myös kyetä velat maksamaan — se järjestelmä perustuu luottamukseen. Muuten pienituloiset muut ihmiset, jotka hoitavat asiansa kunnolla, eivät välttämättä saisi lainaa kunnolla. Mutta kaikessa täytyy olla oikeus ja kohtuus, ja tarkistamme sen, miten nämä menettelyt toimivat.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.2. Suullinen kysymys lapsen seksuaalisen hyväksikäytön rangaistusasteikon tarkistamisesta (Leena Meri ps)

Suullinen kysymys SKT 10/2018 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Paula Risikko: Seuraava kysymys: perussuomalaisten eduskuntaryhmä, edustaja Meri. — Pyrimme kaikille ryhmille tänään antamaan kysymyksen.

Keskustelu

16.22 **Leena Meri ps:** Rouva puhemies! Lähes viikoittain, viimeksi eilen, luemme lehdestä epäilyä lasten seksuaalisesta hyväksikäytöstä. On tilanteita, joissa törkeitäkään tekemuotoja ei ole tulkittu raiskauksiksi ja tekijä on selvinnyt ehdollisella. Tätä keskustelua on käyty vuosia. Tästä johtuen perussuomalaiset vaativat hallitusohjelmaan muun muassa, että rikoslain ensikertalaisuussäännöksiä ja lapsiin kohdistuvien törkeiden seksuaalirikosten rangaistustasoa tarkistetaan. Nyt elämme vuotta 2018, pian on kolme vuotta mennyt tuosta hallitusohjelman kirjauksesta.

Kysyn nyt, ministeri Häkkänen, teiltä: Koska näitä esityksiä alkaa tulla? Todellakin toivon, että alkää vastatko, että selvitykset ovat kesken, koska nyt hallituksella on ollut hyvin pitkään aikaa valmistautua tähän. Milloin saamme esityksiä siitä, että lapsiin kohdistuvien seksuaalirikosten rangaistukset nousevat ja sieltä poistuu näitä epäkohtia, joista me saamme lukea muun muassa hyvin pienten lasten osalta, että vaaditaan jopa suostumusta kymmenenvuotiaalta lapselta seksiin? Olkaa hyvä ja kertokaa aikatauluja.

16.23 **Oikeusministeri Antti Häkkänen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä salissa on varmasti aika laaja yhteinen ymmärrys ja käsitys, että lapsiin kohdistuvat seksuaalirikokset ovat äärimmäisen tuomittavia. Ei siitä ole epäilystäkään. Myös sen tarkastelun, joka on käynnistetty oikeusministeriössä, perusajatus on se, että se johtaa tiettyihin kiristyksiin. Tämä on myös ministerinä minun linjani. Mutta kuten hyvin edustaja Meri juristina tietää, asiat täytyy selvittää perin pohjin ennen kuin linjataan. Minkään mediaotsikon tai iltapäivälehden uutisoiman tuomioistuintapauksen perusteella en aio rikoslakia muuttaa, vaan teemme sen perusteellisen, huolellisen analyysin kautta ja arvioimme myös viime vuosina tehdyt merkittävät muut lainsäädäntöuudistukset, joiden vaikutuksia on vas-

Pöytäkirja PTK 11/2018 vp

ta viime aikoina arvioitu. Perusteellinen pohdinta on loppusuoralla ministeriössä, ja aivan lähiaikoina tullaan ilmoittamaan johtopäätökset siitä.

Puhemies Paula Risikko: Sitten pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää lisäkysymyksiä, ilmoittautumaan painamalla V-painiketta ja nousemalla seisomaan.

16.24 Leena Meri ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! No, sain vastauksen siitä, että asia on selvityksessä. Johan se on siellä ollut tosiaan kohta kolmisen vuotta. Meidät on valittu, jokainen, tänne eduskuntaan niin, että meiltä kysyttiin kentillä, mitä mieltä te olette näistä asioista, ja aika moni kertoi kokevansa, että erityisesti lapsiin kohdistuvat seksuaalirikokset ovat sellaisia, että rangaistusasteikkoja tulee nostaa. Toivoisin, että ministereillä olisi omiakin mielipiteitä, ja toivoisin, ettei aina sanottaisi, että joku selvitys on kesken. Katsotaan nyt, ehtiikö vaalikausi loppua, kun tätä vain siirretään ja siirretään. Tästä on ollut myös kansalaisaloite.

Samaten tämä ensikertalaisuuteen liittyvä ongelma, että se kolmen vuoden välein nolautuu ja oletkin rikoksentekijänä ensikertalainen, on hallitusohjelmassa, ja siihenkään ei ole mitään muutoksia eikä vastauksia tullut. Sisältääkö tämä teidän tulossa oleva uudistukseenne myös muutoksia ensikertalaisuuteen ja myös rangaistuksen mittaamiseen ja näihin niin sanottuihin paljousalennuksiin [Puhemies koputtaa] eli siihen, että rikoksia kannattaa tehdä enemmän, niin että saa alennusta?

16.25 Oikeusministeri Antti Häkkänen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Meillä on rikosoikeuden hoidon järjestelmää kehitetty Suomessa vuosikymmeniä tiettyyn suuntaan, jossa on minunkin mielestäni tiettyjä asioita korjattavana. Muun muassa tiettyihin ensikertalaisuuskysymyksiin ja muihin liittyy problematiikkaa, ja ehdonalaan vaivautumiseen liittyy tiettyjä asioita, joita esimerkiksi muualla Euroopassa ei ole käytössä. Eli olen hyvin perillä tästä järjestelmästä. Ja nyt kun saamme tämän virkamiesasiantuntija-arvion valmiiksi ihan näinä päivinä, niin sen jälkeen teemme johtopäätöksen siitä, minkälaisia hankkeita tällä vaalikaudella viedään eteenpäin. Erityinen painopiste on ollut näiden lapsiin kohdistuvien seksuaalirikosten tarkastelun osalta, ja voin sen sanoa, että sinne tulee muutoksia. [Leena Meri: Toivottavasti kiristyksiä!]

16.26 Satu Hassi vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Meri mainitsi tapauksen, jonka itsekkin otin muutama kuukausi sitten esille eduskunnan kyselytunnilla ja joka liittyy myöskin lakialoitteeseen, jonka eduskunnan naisverkosto on valmistellut ja joka muuttaisi, mikäli se hyväksyttäisiin, rikoslakia siten, että raiskauksen kriteeriksi tulisi se, että uhri ei ole suostunut. Nythän teko todetaan raiskaukseksi vain, jos on näytetty toteen väkivalta tai sillä uhkaaminen. Tässä paljon huomiota herättäneessä 10-vuotiaan tapauksessa, jossa tekijät olivat kaksi aikuista miestä, tekoa ei tuomittu raiskauksena nimenomaan siksi, että oikeus katsoi, että pitäisi näyttää toteen, että käytettiin selvää väkivaltaa tai selkeästi uhattiin väkivallalla, eli suostumuksen puute ei riittänyt tekemään kahden aikuisen miehen tekemästä väkivallanteosta raiskausta. Ja nyt uudestaan kysyisin teiltä: oletko valmis hyväksymään tämän eduskunnan naisverkoston esittämän muutoksen, että suostumuksen puute olisi raiskauksen kriteeri rikoslaissa?

Pöytäkirja PTK 11/2018 vp

16.28 Oikeusministeri Antti Häkkänen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En ota pitkällä tikullakaan kantaa tähän tuomioistuimen ratkaisuun tästä yhdestä raiskaustapauksesta. En mitenkään lähde nyt sitä tässä asiassa sen enempää kommentoimaan.

Mitä tulee tähän raikausten tunnusmerkistön muutokseen, tätä kirjoitustapaa ja tunnusmerkistöä on vuonna 2014 viimeksi arvioitu perusteellisesti eduskunnan lakivaliokunnassa ja viime vaalikaudella istuneen oikeusministerin johdolla. Ja silloin on päädytty siihen, että jos nimenomaisen suostumuksen puute — nythän pitää muistaa se, että kyllä se on tälläkin hetkellä niin, että pakottaminen seksuaaliseen tekoon on raiskauksen perustunnusmerkistöä — jälkikäteen lisättäisiin sinne, niin siihen liittyy, sen on eduskuntakin todennut, rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen kannalta keskeisiä isoja ongelmia. Se ei ole yksinkertainen asia. Mutta tahtotila meillä kaikilla on, että raikauksista pitää saada [Puhemies koputtaa] rikosvastuuseen ihmiset. Olen käynnistänyt ministeriössä [Puhemies koputtaa] selvityksen tästä asiasta, seuraamme Ruotsin tilannetta, käymme tutkijoiden kanssa läpi tätä, miten saadaan ne ongelmat poistumaan. [Puhemies: Minuutti on minuutti! — Naurua]

Puhemies Paula Risikko: Seuraava ja vielä yksi kysymys tähän teemaan. — Edustaja Henriksson.

16.29 Anna-Maja Henriksson r (vastauspuheenvuoro): Värderade fru talman, arvoisa puhemies! Det är alltid otroligt jobbigt när ett barn blir utsatt för ett sexualbrott. Därför är det otroligt viktigt att förundersökningen, hela processen, är så snabb som möjligt och håller en så hög klass som möjligt.

Arvoisa puhemies! Aina kun lapsi joutuu rikoksen uhriksi, niin ollaan erittäin, erittäin haavoittuvan tilanteen kanssa tekemisissä. Viime hallituskaudella laitettiin käyntiin sellainen projekti, jossa koottiin muun muassa Turkuun osaamista, niin poliisin, sosiaalityöntekijöiden kuin tuomioistuinten osaaminen yhteen paikkaan, puhuttiin niin kutsutusta lapsiasiain talosta. Siinä tavoite oli se, että laitetaan sen lapsen tilanne keskiöön, viranomaiset tekevät yhteistyötä keskenään, ja saadaan se prosessi niin nopeaksi kuin mahdollista. Arvoisa ministeri, oletteko tutustunut tähän hankkeeseen ja aiotteko viedä sitä eteenpäin tässä maassa?

Puhemies Paula Risikko: Ministeri Häkkänen, minuutti.

16.30 Oikeusministeri Antti Häkkänen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Yritän minuutissa tässä asiassa mennä eteenpäin.

Olen perusteellisesti tietoinen tästä problematiikasta. Meillä on monia prosesseja käynnissä rikosoikeudellisesti, joissa lapsi ei pääse siihen asemaan, mikä hänellä pitäisi olla, mutta ei myöskään päärooliin, mikä ei välillä aina pidäkään olla. Eli jos perheessä vanhempien välillä tapahtuu väkivaltaa, rikoksia, niin tämä on aina herkkä kysymys, lapsen aseman järjestäminen niin, että hänestä ei tehdä liian päähenkilöäkään tietyissä asioissa, kuulusteluissa tai muissa, mutta toisaalta mennään myös lapsen etu edellä. Käymme jatkuvasti tätä vuoropuhelua, ja nyt tärkeää on, kun hallitus vie eteenpäin lasten ja perheiden palvelujen uudistamishanketta, että myös nämä palvelut huomioidaan ennalta ehkäisevissä palveluissa.

Pöytäkirja PTK 11/2018 vp

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.3. Suullinen kysymys lapsen subjektiivisesta oikeudesta päivähoitoon (Olli-Poika Parviainen vihr)

Suullinen kysymys SKT 11/2018 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Paula Risikko: Seuraava kysymys: vihreiden eduskuntaryhmä, Olli-Poika Parviainen.

Keskustelu

16.31 Olli-Poika Parviainen vihr: Arvoisa rouva puhemies! Jatkan lapsiteemalla.

Lapsiasiavaltuutettu luovutti tällä viikolla eduskunnalle kertomuksen Suomen lasten oikeuksien ja hyvinvoinnin tilasta. Lapsiasiavaltuutettu kuvailee tilannetta Suomessa rakenteelliseksi välinpitämättömyydeksi. Raportin mukaan hallituksen leikkaukset ovat johtaneet esimerkiksi varhaiskasvatuksessa sekavaan tilanteeseen. Hallitus onkin kasvattanut ryhmäkokoja, heikentänyt hoitajamitoitusta, ja lapset jakautuvat kahteen kastiin. Tulevaisuuden toivomme jakautuvat heihin, joilla on subjektiivinen oikeus varhaiskasvatukseen, ja heihin, joilla on vanhempien työllisyystilanteesta johtuva häpeäleima.

Arvoisa rouva puhemies! Vanhempien elämäntilanne ei saa koskaan vaikuttaa lapsen oikeuksiin. Kysynkin ministeri Grahn-Laasoselta: palauttaako hallitus vihdoinkin kaikkien lasten subjektiivisen ja yhtäläisen päivähoito-oikeuden?

16.32 Opetusministeri Sanni Grahn-Laasonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomessa jokaisella lapsella on oikeus varhaiskasvatukseen vähintään 20 tuntia viikossa, mikä on 5 tuntia enemmän kuin Ruotsissa. Sen yli varhaiskasvatusta tarjotaan perheille tarpeen mukaan, ja lakiin on kirjattu, että jos lapsen etu on ja lapsi tarvitsee esimerkiksi sosiaalisista syistä vaikkapa perheeseen liittyvien ongelmien tai lapsen oppimiseen liittyvien havaintojen pohjalta varhaiskasvatusta enemmän, sitä tulee lain mukaan ehdottomasti tarjota.

Samoin lapsiasiavaltuutetun eilisessä raportissa, johon tutustuin, pystyn kyllä helposti yhtymään niihin havaintoihin, jotka liittyvät siihen palvelujärjestelmämme hajanaisuuteen. Puhutaan rakenteellisesta välinpitämättömyydestä, puhutaan pois lähettämisen kulttuurista eli siitä, osaammeko kohdata perheet ja lapset yksittäisinä, ainutlaatuisina ihmisinä ja perheinä ja tapauksina myöskin silloin, kun puhutaan vaikkapa vaikeista tilanteista, ylisukupolvittuneesta köyhyydestä [Puhemies koputtaa] ja huono-osaisuudesta ja niin edelleen, ja tähän liittyen hallitus on käynnistänyt lapsi- ja perhepolitiikan muutosohjelman, [Puhemies: Minuutti!] jossa pyritään yhteensovittamaan palveluja paremmin.

Puhemies Paula Risikko: Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää lisäkysymyksiä, ilmoittautumaan painamalla V-painiketta ja nousemalla seisomaan.

16.34 Olli-Poika Parviainen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Lapsen oikeudet ovat jakamattomat, tai ainakin niiden pitäisi olla. Poliitiikan perustana on ol-

Pöytäkirja PTK 11/2018 vp

tava se, että lasten eriarvoisuutta lisääviä päätöksiä ei yksinkertaisesti tehdä. Lapsiasiavaltuutettu kertoo, että hallitus on kääntänyt hyvinvointivaltion alisuoriutumisen tilaan. Me emme enää onnistu nostamaan heikommassa asemassa olevia lapsia mukaan.

Me vihreät emme kannata lasten luokkayhteiskuntaa. Tähän kehitykseen on puututtava. Lasten asema kuvaa sitä, miten yhteiskunta suhtautuu tulevaisuuteen, se kuvaa yhteiskuntamme arvoja.

Kysynkin edelleen ministeri Grahn-Laasoselta: mihin kiireellisiin toimiin te ryhdytte, jotta jokainen lapsi saisi samat mahdollisuudet hyvään koulutukseen ja elämään?

16.34 Opetusministeri Sanni Grahn-Laasonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Yksi keino, jota edistämme, on varhaiskasvatukseen osallistuminen. Eli olen eniten huolissani siitä, että ne lapset, jotka hyötyisivät varhaiskasvatuksesta, monesti osallistuvat siihen vähiten. Eli meillä on Pohjoismaiden ja, voi sanoa, koko OECD-maiden alhaisimpia varhaiskasvatuksen osallistumisasteita ylipäätään.

Hallitus muun muassa tämän vuoden alusta laski merkittävästi varhaiskasvatusmaksuja. Se tuntuu perheiden kukkarossa, helpottaa vaikeaa taloudellista tilannetta ja toi 6 700 perhettä maksuttoman varhaiskasvatuksen piiriin. Ja nyt käynnistämme kokeilua viisivuotiaiden maksuttomasta varhaiskasvatuksesta. Tässä muutamia toimia.

Lisäksi mainitsin jo perheiden palvelujen kehittämisen, mikä on aivan keskeistä. Esimerkiksi vaikka se, miten tulevaisuudessa neuvolat ja päiväkodit voisivat työskennellä tiiviimmin yhteistyössä perheen ja myös vanhemmuuden tukemiseksi lapsen parhaaksi. Uusi varhaiskasvatuslaki on tällä hetkellä lausunnoilla, ja se alleviivaa aiempaa lainsäädäntöä vahvemmin lapsen edun ensisijaisuutta.

Sen lisäksi edistämme muun muassa koulutuksen tasa-arvoa peruskoulua kehittämällä. [Puhemies: Minuutti!] Oikeastaan koko koulutusjärjestelmään ja lasten harrastuksiin on tällä hallituskaudella panostettu runsaasti.

Puhemies Paula Risikko: Jotta ehdimme käydä kaikki kysymykset läpi, myönnän enää yhden tähän, eli edustaja Torsti.

16.36 Pilvi Torsti sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri nosti esiin sen keskeisimmän asian, eli osallistumisen varhaiskasvatukseen, ja erityisesti niiden lasten osallistumisen, jotka eivät tällä hetkellä osallistu täysimääräisesti.

Valitettavasti nämä keinot, joita esiteltiin, ovatkin sitten menneet pieleen. Tämä ei ole vain henkilökohtainen mielipiteeni, vaan meillä on hiljattainen, tammikuussa julkaistu talouspolitiikan arviointineuvoston raportti. Siinä todetaan hyvin yksiselitteisesti, että kyllä, nämä maksuttomuuskokeilut tai hinnanalennukset hyödyttävät mahdollisesti työmarkkina-tilannetta mutta ne eivät pureudu siihen kysymykseen, johon ministeri viittasi, eli niiden lasten osallistumiseen, jotka varhaiskasvatusta eniten tarvitsevat ja ovat haavoittuvimmissa asemassa. [Susanna Huovinen: Aivan, tämä on oleellista!]

Kysynkin ministeriltä: oletteko valmis korjaamaan tätä linjaanne, valintoja, joita varhaiskasvatuksessa tehdään, tämän talouspolitiikan arviointineuvoston raportin perusteella, joka on nimenomaan arvioinut näitä tehtyjä politiikkatoimia niin Suomessa kuin kansainvälisesti ja päätyntä aivan toisiin lopputuloksiin kuin te?

Pöytäkirja PTK 11/2018 vp

16.37 **Opetusministeri Sanni Grahn-Laasonen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tästä puheenvuorosta olisi melkein voinut päätellä, että te olette sitä mieltä, että varhaiskasvatusmaksuja ei olisi pitänyt alentaa [Vasemmalla: Ei!] ja tuoda 6 700 perhettä maksuttoman varhaiskasvatuksen piiriin. Jos ajatellaan keskituloista perhettä, keskiluokkaa, me voimme todeta, että kun siellä on perhe, jossa on kaksi lasta, [Susanna Huovinen: Ei kun vastatkaa kysymykseen!] keskimäärin 1 200 euroa enemmän on käytettävissä rahaa näillä perheillä perheen keskeisiin hankintoihin ja lapsiperhe-elämään. [Hälinää]

Mitä tulee kaikkein heikoimmassa asemassa olevien perheiden tilanteeseen, joita ovat esimerkiksi maahanmuuttajat, palveluohjauksella ja lukuisilla eri toimenpiteillä voidaan lisätä näiden perheiden osallistumista varhaiskasvatukseen, ja siihen pyrimme erittäin voimakkaasti panostamaan. Se on myös keskeinen asia, kun seuraavalla hallituskaudella toivottavasti pohditaan perhevapaaudistuksen toteuttamista. Erilaisilla keinoilla, muun muassa maksuttoman varhaiskasvatuksen kokeiluilla ja muilla, pyrimme siihen, että saisimme mahdollisimman suuren osan ikäluokasta tulevaisuudessa laadukkaan varhaiskasvatuksen piiriin. [Puhemies koputtaa]

Vielä yhtenä toimenpiteenä haluan [Puhemies: Minuutti!] mainita tämän uuden varhaiskasvatustlain, joka on lausunnoilla. Se vahvistaa lapsen etua, [Puhemies: Minuutti!] mutta se panostaa myös varhaiskasvatuksen laatuun ja henkilöstöön.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.4. Suullinen kysymys eläinsuojelulain uudistuksesta (Jari Myllykoski vas)

Suullinen kysymys SKT 12/2018 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Paula Risikko: Seuraava kysymys: vasemmistoliiton eduskuntaryhmä, edustaja Myllykoski.

Keskustelu

16.38 **Jari Myllykoski vas:** Arvoisa rouva puhemies! Nyt on lausuntokierroksella eläinsuojelulain uudistus, jonka nimeksi on tulossa laki eläinten hyvinvoinnista. Mutta haluan kysyä ministereiltä: Voimmeko olla varmoja sen todella edistävän eläinten hyvinvointia? Eläimet ovat tuntevia olentoja, ja suuri enemmistö suomalaisista haluaa eläimille hyvät ja asialliset olosuhteet, paremmat kuin nykyisellään. Lakitekstin perusteluissa sanotaan, että eläimille pitää taata lajityypillisen käyttäytymisen mahdollisuus. Lausuntokierroksella olevaan lakiluonnokseen on kuitenkin jäänyt juomaveden kokoinen aukko. Te olette tekemässä lakia, jossa eläimille ei ole juomavettä saatavilla jatkuvasti. Eikö juomavesi ole lajityypillinen tarve eläimille? Arvoisa ministeri Leppä, tuhansien järvien ja runsaiden vesivarastojen varjoista kuuluisassa Suomessa tämä tuntuu peräti oudolle.

16.39 **Maa- ja metsätalousministeri Jari Leppä** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Eläinten hyvinvointilaki jo nimenä kertoo, miten laaja-alaisesta kysymyksestä on tässä tapauksessa kyse. Me haluamme tuoda nyt paljon muutakin eläinten hyvinvointiin liittyvää asiaa kuin pelkkä kipu ja särky, haluamme tuoda kokonaisen hyvinvoinnin näkö-

Pöytäkirja PTK 11/2018 vp

kulman. Siinä on se lähtökohta koko lainsäädännön uudistukselle ja tälle lausuntokierroksella olevalle luonnokselle.

Mitä tulee juomaveteen, totta kai se on päivänselvää: Se on koko elämisen perusedellytys, että vettä on. Sitä pitää tarjota, se on niin jo nykyisellään, se on myöskin jatkossa sitä. Sitten, miten ja millä tavoin se on kirjattuna lakiin: Nyt on aikaa antaa palautetta tuosta lausuntokierroksella olevasta eläinten hyvinvointilaista. Sen pohjalta tuo lausuntokierros on aito, ja sen pohjalta me teemme uusia johtopäätöksiä ja katsomme asioita, millä tavoin niitä voidaan vielä paremmin, jos tulee hyviä ehdotuksia, [Puhemies koputtaa] korjata, mutta vedensaanti on ehdoton edellytys eläinten hyvinvoinnille.

Puhemies Paula Risikko: Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää lisäkysymyksiä, ilmoittautumaan painamalla V-painiketta ja nousemalla seisomaan.

16.41 **Jari Myllykoski vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tämä hallitus ei halunnut uudistaa eläinsuojeluvaltuutetun virkaa, mikä antaa valitettavan ruman kuvan hallituksen suhtautumisesta eläinten hyvinvoinnin edistämiseen. Suhtautuminen korostaa ennemminkin vähättelyä eläinten hyvinvoinnista. Voimmeko nyt luottaa, että lausuntokierroksen jälkeen lakiluonnokseen tulee huomioiduksi asiantuntijoiden näkemykset niin, että saamme kitkettyä tästä maasta esimerkiksi villinä ja vapaana rehottavan koirien pentutehtailun, ja niin, ettei koirien jalostus palvele ihmisten mieltymyksiä vaan koiran hyvinvointia, ja niin, että julmat eläinräkkäystapaukset eivät voi uusiutua samojen käsien kautta, tai että pieniä porsaita ei kastroida puuduttamatta? Suomalaiset haluavat eläimille paremmat olot, niin myös eläinlääkärit, Evira, eläinsuojelujärjestöt ja vasemmistoliitto. Ettehän jätä Suomen kansan näkemystä huomioimatta?

16.42 **Maa- ja metsätalousministeri Jari Leppä** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kaikkiin noihin kysymyksiin voin vastata ”kyllä”. Jokainen noista asioista on mukana luonnoksessa, ja niin kuin äsken totesin, niin vielä lausuntokierroksen jälkeen me arvioimme, onko tarvetta vielä parantaa tuota lausunnolla olevaa tekstiä. Valtuutetun osalta me olemme lähteneet siitä, että kun meillä on viranomaisverkosto valvomassa eläinsuojeluasiaa, me olemme vahvistaneet sitä jo nyt, ja tämän uuden lain myötä viranomaisille tulee uusia valtuuksia, jotka ovat ihan oikein, niin pitääkin olla. Samalla kiinnitämme erityistä huomiota viranomaisten väliseen tiedonkulkuun, tiedonvaihtoon niin, että sinne ei katvealueita tule. Ja on totta, että joiltain osin on tapahtunut niin, että eri viranomaiset eivät ole tiedenneet asiasta, ja siksi tuossa uudessa laissa nimenomaan tätä painotetaan ja tämä on nostettu myöskin siellä keskiöön. On paljon parempi se, että meillä on eri puolilla maata riittävästi eläinsuojeluvalvojia, [Puhemies koputtaa] kuin se, että meillä on yksi henkilö josakin asiaa hoitamassa.

Puhemies Paula Risikko: Ja vielä yksi kysymys. — Edustaja Mikkonen.

16.43 **Krista Mikkonen vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Eläinsuojelulaki on todella vanhentunut, se on vuodelta 1996, ja 20 vuodessa on valtavasti tullut uutta tietoa koskien niin eläinten käyttäytymistä, eläinten älykkyyttä kuin heidän kokemaansa kärsimystä. Lain tavoitteena on taata lajityypillinen käyttäytyminen, mutta valitettavasti monessa kohtaa tästä kyllä jäädytään. Se johtuu siitä, että, kuten on kerrottu, lain tavoitteena on

Pöytäkirja PTK 11/2018 vp

tehdä uudistus, joka ei saa maksaa mitään, ja silloin on selvää, että olosuhteita ei voida parantaa. Kysynkin ministeriltä, miten esimerkiksi näette, että turkiseläimet pystyvät nykyään lajityypillistä käyttäytymistään harjoittamaan pienissä häkeissään. Tähän ei ole nyt ehdotettu mitään muutosta. Samoin kysyn, miten näette, että laiduneläimet kykenevät lajityypillistä laiduntamiskäyttäytymistään harjoittamaan tämän lakiesityksen myötä.

16.44 Maa- ja metsätalousministeri Jari Leppä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jos aloitan tuosta viimeisestä, laiduntamisesta. En ymmärtänyt, mitä tarkoittatte, miten pystyvät hoitamaan käyttäytymistään. Totta kai, niin kuin tähänkin asti, laiduntaminen on äärimmäisen tärkeä osa kaikkien tuotantoeläinten elämää, se on ihan päivänselvä asia. Ei siihen puututa millään tavalla. Ei sitä rajoiteta, päinvastoin, sitä edesautetaan sillä, että me tulemme ilman muuta määrittelemään ja moni ala on jo määritellyt paljon, paljon tiukemmat hyvinvointikriteerit niin laiduntamisen osalta kuin monen muunkin osalta kuin mitä pelkkä laki on. Se on todella tärkeä ja hyvä asia.

Siitä olen täysin samaa mieltä, että nyt voimassa oleva laki ja sen jälkeen tullut tutkimustieto pitää ottaa huomioon. Sitä on tässä otettu huomioon ja otetaan jatkossakin. Sitä tulee jatkuvasti uutta, ja sen vuoksi tuon eläinten lajityypillisen käyttäytymisen pitää olla mahdollista, ja se ei ole siitä hoitomuodosta, siitä rakennuksesta kiinni, vaan se on siitä hoidosta. Se on meistä ihmisistä kiinni. Sen takia näiden pitää olla sopusoinnussa keskenään niin, että kun [Puhemies: Aika!] ihminen voi hyvin, eläin voi hyvin, ja päinvastoin.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.5. Suullinen kysymys maakuntavaalien aikataulusta (Joakim Strand r)

Suullinen kysymys SKT 13/2018 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Paula Risikko: Jotta kaikki kysymyksen esittäjät saavat puheenvuoron, otetaan aina nopsalla tahdilla. Seuraava kysymys: ruotsalainen eduskuntaryhmä, edustaja Strand.

Keskustelu

16.45 Joakim Strand r: Ärade talman! Enligt planen ska landskapsvalet hållas i slutet av oktober detta år. Samtidigt är lagstiftningen gällande landskapen och vårdreformen allt annat än slutbehandlad. Situationen är både speciell och märklig.

Maakuntavaalit siis pidetään ainakin näillä näkymin lokakuussa ja oikeusministeriössä valmistaudutaan vaalijärjestelyihin erittäin tiukasta aikataulusta huolimatta. Samalla tiedämme, että Euroopan neuvosto suosittelee, että lainsäädännön tulisi olla voimassa vähintään vuosi ennen vaaleja. Olemme siis tilanteessa, jossa puolueet joutuvat miettimään ehdokasasettelua siitä huolimatta, ettei uusi vaalilainsäädäntö ole hyväksytty, puhumattaakaan maakunta- ja sote-lainsäädännöstä. Marssijärjestys on täysin nurinkurinen, eikä ole helppo nähdä järkeviä syitä tähän hosumiseen. Arvoisa herra oikeusministeri, eikö olisi järkevää siirtää maakuntavaalit eduskuntavaalien yhteyteen?

Pöytäkirja PTK 11/2018 vp

16.46 Oikeusministeri Antti Häkkänen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vaalien siirtämisestä käydään paljon keskustelua, mutta sitäkin tärkeämpää on keskustella myös vaalien sisällöstä. Nyt käsittelyssä on merkittävä uudistus, jota viime vaalikaudella olivat tekemässä myös oppositiopuolueet. Vaalijärjestelmän uudistaminen tällaisen reformin yhteydessä vaatii joka tapauksessa uuden tilanteen ja siihen sopeutumista. Ei ole sellaista tilannetta tulossa, jossa tehtäisiin merkittäviä hallintojärjestelmän muutoksia tai tehtäväsäilytöjen muutoksia kuntakentässä, maakuntakentässä tai vaikkapa eduskuntatason tietyssä päätöksenteossa, jossa tavallaan kaikki asiat olisivat vuosikausia etukäteen tiedossa. Vaalit ovat tulossa, ne ovat lokakuussa 2018, ja eduskuntavaalit pidetään sen jälkeisenä keväänä.

Puhemies Paula Risikko: Ja ministeri Vehviläinen haluaa vielä tähän.

16.47 Kunta- ja uudistusministeri Anu Vehviläinen (vastauspuheenvuoro): Haluan täydentää oikeusministerin puheenvuoroa siltä osin, että kun hallitus on linjannut, että tämä uudistus halutaan voimaan 1.1.2020, niin maakuntavaalit on pidettävä ensi syksynä, jotta ensimmäiset maakuntavaltuustot pystyvät tekemään ne kaikki tarvittavat, tärkeät päätökset, jotka liittyvät heidän toimintaansa, talouteensa ja koko maakunnan perustamiseen.

Haluan muistuttaa myös siitä, että viime kesänä, kun perustuslakivaliokunta antoi oman lausuntonsa, perustuslakivaliokunta sanoi, että tämä uudistus on kiireellinen, tärkeä ja välttämätön, ja myös sen takia me pidämme tästä aikataulusta kiinni. Ja toivomme, että pysymme täällä eduskunnassa huolella, hyvin käsittelemään kokonaisuuden, joka on jo lähes vuoden verran ollut täällä käsiteltävänä, ja myös valinnanvapauslaki tulee lähiviikkoina käsiteltäväksi.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.6. Suullinen kysymys päiväkotien ryhmäkoosta (Päivi Räsänen kd)

Suullinen kysymys SKT 14/2018 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Paula Risikko: Seuraava kysymys: kristillisdemokraattinen eduskuntaryhmä, Päivi Räsänen.

Keskustelu

16.48 Päivi Räsänen kd: Arvoisa puhemies! Kysymykseni koskee päiväkotien henkilöstömitoitusta. Helsinkiläinen lastentarhanopettaja kertoi Ylen uutisessa, että ei laittaisi omaa lastaan päiväkotiin, jossa hän itse työskentelee, ja perusongelma on liian pieni henkilöstömitoitus, liian suuret lapsiryhmät, jotka aiheuttavat kaoottisen tilanteen päivähoitoon. Ja hallitushan on ihan omilla päätöksillään ajanut varhaiskasvatuksen tasoa alas suurentamalla ryhmäkokoja. Kun te, ministeri Grahn-Laasonen, olette pontevasti ajanut perhevapaaudistusta — joka tosin nyt on kariutunut — jossa painopistettä siirrettäisiin pienten lasten kotihoidosta kunnalliseen päivähoitoon, niin oletteko ajatellut sitä, että monet perheet valitsevat kotihoidon sen takia, että päiväkodeissa hoidon ja varhaiskasvatuksen

Pöytäkirja PTK 11/2018 vp

laatu on heikkoa? Eli ei ole sitä korkeatasoista varhaiskasvatusta, josta puhutaan. Aiotteko korjata vahingolliseksi osoittautuneen päätöksen varhaiskasvatuksen ryhmäkoosta?

16.49 Opetusministeri Sanni Grahn-Laasonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Varhaiskasvatus on Suomessa tarkkaan säänneltyä ja myöskin kansainvälisesti vertailtuna hyvinkin korkeatasoista, niin että meidän päiväkodeista voidaan olla ylpeitä, ja siellä ammattilaiset tekevät töitä jokapäiväisesti, sen itsekkin todistan asiakkaana.

Ja varhaiskasvatuksen kehittämisen kärsenä meillä on paitsi se mainittu osallistumisas- te myöskin varhaiskasvatuksen laatu. Tällä hetkellä lausuntokierroksella on uusi varhais- kasvatustaki, joka alleviivaa henkilöstön osaamista, sen merkitystä varhaiskasvatuksen laatuun, ja tuo lapsen edun ensisijaisuuden varhaiskasvatuksen jokapäiväiseen suunnitte- luun. Samoin tällä hallituskaudella on toteutettu, viety eteenpäin sitä, että jokaisessa päi- väkodissa tällä hetkellä suunnitellaan toimintaa hyvin tarkasti.

Mitä tulee henkilöstömitoituksiin tällä hetkellä, niin olemme siitä valitettavasti ministe- riönkin saaneet huolestuneita viestejä, ja ne johtuvat siitä, että näitä lakiin kirjattuja sään- telyjä ei noudateta kaikissa kunnissa täsmällisesti. Ja tähän tulee puuttua ilman muuta, [Pu- hemies koputtaa] ja se on aluehallintovirastojen tehtävä, samoin kuin hallituksen puolelta [Puhemies koputtaa] olemme jo lisänneet määrärahoja [Puhemies: Aika!] henkilöstön kou- lutukseen, jotta ammattilaisia olisi riittävästi tulevaisuudessa.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.7. Suullinen kysymys teiden talvikunnossapidosta (Ari Torniainen kesk)

Suullinen kysymys SKT 15/2018 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Paula Risikko: Seuraava kysymys: keskustan eduskuntaryhmä, edustaja Tor- niainen.

Keskustelu

16.51 Ari Torniainen kesk: Arvoisa puhemies! Olemme saaneet lähes joka puolelta Suo- mea aivan aiheellista palautetta tiestömme heikosta talvikunnossapidosta. Tiet ovat olleet joko auraamatta tai vaarallisen liukkaista. Kansalaiset ja ammattiautoilijat ovat todellakin aidosti huolissaan liikenneturvallisuudesta. Viime viikolla saimme liikenne- ja viestintä- ministeriöltä tietoa, että tilannetta ollaan nyt parantamassa. Kiitos siitä.

Arvoisa liikenneministeri, säiden ääri-ilmiöt ovat lisääntyneet ja ovat jokatalvisia ja jo- kakesäisiä. Millaiseksi te itse näette tiestömme talvihoidon tällä hetkellä, ja millaisia pa- rannuksia tai uudistuksia tullaan tekemään sekä tänä talvena että myös etenkin tulevia vuo- sia varten teiden talvikunnossapitoon?

16.52 Liikenne- ja viestintäministeri Anne Berner (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rou- va puhemies! Talvikunnossapito on todella aiheuttanut paljon palautetta niin ammattilii- kenteen kuin yksittäisten autoilijoidenkin toimesta. Olemme päätyneet esittämään ja to- teuttamaankin kolmen tasoista toimenpidettä.

Pöytäkirja PTK 11/2018 vp

Ensin olemme siirtäneet ja kohdentaneet 2 miljoonaa euroa talvikunnossapitoon tätä talvea varten vielä, ja sillä nostetaan talvihoitoluokkaa noin 1 300 kilometrillä teitä. Siinä pyritään myös tehostamaan valvontaa ja huolehtimaan myös ennakoivista toimenpiteistä paremmin.

Toinen toimenpide on se, että huolehdimme siitä, että laissa maanteistä ja liikennejärjestelmästä määritellään kriteerit palvelutasosta ja valvonnasta. Tämä lakiesitys on eilen lähtenyt lausuntokierrokselle, ja se antaisi tulevaisuudessa enemmän selkänöjää ja myöskin rakenteellista parannusta meidän talvikunnossapitoomme ja yleensäkin tien kunnossapitoomme.

Kolmas toimenpide on huolehtia siitä, että meillä on läpinäkyvät ja hyvät urakointimallit, joissa sovitaan näistä toimenpiteistä, joilla teitä pidetään kunnossa. Nämä laitetaan toimeen niin, että ensimmäiset urakat kilpailutetaan tältä pohjalta jo lokakuussa [Puhemies: Aika!] tänä vuonna.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.8. Suullinen kysymys vaalikelpoisuudesta maakuntavaaleissa (Outi Mäkelä kok)

Suullinen kysymys SKT 16/2018 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Paula Risikko: Kokoomuksen eduskuntaryhmän kysymys: edustaja Outi Mäkelä.

Keskustelu

16.53 **Outi Mäkelä kok:** Arvoisa puhemies! Kuten jo edellä oli puhetta, lokakuu ja maakuntavaalit lähestyvät kovaa vauhtia ja ehdokasasettelu on ympäri Suomea jo käynnistynyt. Vaalikelpoisuutta koskeva sääntely on kuitenkin aiheuttanut epäselvyyttä, rajaus esityksessä kun on huomattavasti tiukempi kuin nykyisissä kunnallisvaaleissa. Esityksen mukaan vaalikelvoton on henkilö, joka on sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja ja muita maakunnan järjestämisvastuulle kuuluvia palveluja tuottavassa yhtiössä tai säätiössä johtavassa tai vastuullisessa tehtävässä tai siihen rinnastettavassa asemassa.

Kysynkin asianomaiselta ministeriltä: tuleeeko vaalikelpoisuussäännös toteutumaan esitetyn sisältöisenä, vai olisiko sitä vielä syytä pohtia uudelleen?

16.54 **Kunta- ja uudistusministeri Anu Vehviläinen:** Arvoisa puhemies! Tämä kysymys on kyllä aiheellinen. Vaalikelpoisuusasia on maakuntalaissa säädelty, ja tämä liittyy siihen, mitä siellä sanotaan, ja se on täällä ollut nyt jo vuoden verran käsittelyssä hallintovaliokunnassa, mutta käsitykseni mukaan keskustelua on käyty hallintovaliokunnan ulkopuolella. Sen voin sanoa, että myös valtiovarainministeriö omassa vastineessaan jo vuosi sitten kesällä kiinnitti tähän huomiota, kun sitä kysyttiin, onko tämä säätely aivan tiukkaa. Ensinnäkin on todettava se, että säätely lähtee sen takia aika tiukkana, että maakuntavaltuustot tulevat päättämään valinnanvapauden myötä monista sote-asioista, muun muassa näitten asiakasseteleitten ja sote-keskusten palveluvalikoimasta ynnä muusta, ja sen takia on lähdetty tiukasta rajauksesta. Mutta olen myös saanut paljon palautetta siitä, että ne ovat

Pöytäkirja PTK 11/2018 vp

liian tiukat vaikka yksinyrittäjän ja pk-sektorin näkökulmasta. Sen takia olen valmis siihen, että jos täällä löytyy sellaista tahtoa, että sitä katsotaan uudelleen, niin se on mahdollista, mutta samalla on katsottava niitä esteellisyyssäännöksiä, että ne ovat riittävän tiukat.

Puhemies Paula Risikko: Nyt meillä on muutama minuutti aikaa. Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää lisäkysymyksiä, ilmoittautumaan painamalla V-painiketta ja nousemalla seisomaan.

16.55 Joakim Strand r (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Demokratian näkökulmasta katsottuna ei liene järkevää, että sama henkilö on päätöksentekijänä mukana kolmella eri vaaleilla valitulla tasolla: paikallistasolla, valtakunnallisella tasolla ja tämän lisäksi vielä maakuntatasolla. RKP on peräänkuuluttanut yhteisymmärrystä ja pelisääntöjä siitä, että istuvat kansanedustajat eivät asettuisi ehdolle maakuntavaaleissa. Mitä hallitus ja arvoisa oikeusministeri periaatteellisesti ajattelevat tästä? Onko järkevää, että meillä on samat päättäjät jopa kolmella eri tasolla?

16.56 Oikeusministeri Antti Häkkänen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Demokraattista järjestelmää harjoitetaan nyt useilla eri tasoilla. Paikallistasolla päätetään tietyistä yhteisistä asioista, eri asioista maakuntavaaleissa, eri asioista eduskuntavaaleissa ja Euroopan tasolla vielä eri asioista, jopa presidentin valinnoissa tietyistä muista asioista.

Perustuslaillinen oikeus ihmisillä osallistua yhteiskunnallisiin asioihin vaikuttamiseen on äärimmäisen kova oikeus. Sitä ei pidä kovin kevyin perustein rajata. Ei lainsäädännöllä mutta ei myöskään ehkä tästä talosta lähtevillä suosituksilla. Toinen asia on se, mitä puolueet sitten omissa toimenpiteissään haluavat tehdä, mutta en lähtisi ainakaan oikeusministerinä edistämään sellaisia hankkeita, joissa rajataan tietyin perustein joidenkin ihmisten osallistumista esimerkiksi sote-palveluista päättämiseen omalla kotiseudullaan. Ne ovat tärkeitä palveluja ja ne ovat monelle äänestäjälle erittäin suuri kysymys. Samoin saattaa olla kotikunnan sivistyspalveluista päättäminen. Eli: kaksi organisaatiota, [Puhemies koputtaa] joissa on eri tehtävät. Rajausta on hyvin vaikea kysymys, en lähtisi sitä edistämään. [Sirkka-Liisa Anttila: Oletteko selvittänyt jääviyden, sitäkin voi olla!]

16.57 Joona Räsänen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Panin tuossa aikaisemmin merkille, kun oikeusministeri toivoi, että keskustelua siirrettäisiin vaaliajankohdasta sisältökysymyksiin. Tämä on varmaan ihan hyvä toive. Sitten täytyy vain muistaa, että ei ole hyväksytty vielä yhden yhtä lakia, joka antaisi näille tuleville maakunnille sen sisällön tai sen tehtäväkehikon, jota nämä valittavat päättäjät tulevat tekemään. Se on aika hyvä pitää mielessä.

Mutta nyt kun niin ponnekkaasti vaalit halutaan lokakuussa pitää ja oikeusministeriö on tässä useaan otteeseen kuitenkin ollut huolissaan vaaliosallistumisesta ja oikeusministeriö on kampanjaa käynnistämässä siksi, että suomalaiset sitten sankoin joukoin lokakuussa menisivät urnille ja äänestäisivät, niin ehkä tähän kyselytunnin loppuun sopii sellainen kysymys, että miten ihmeessä te tämän teette, että saatte suomalaiset kiinnostumaan maakuntavaaleista.

Puhemies Paula Risikko: Onko ministeri Häkkänen? — Olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 11/2018 vp

16.58 Oikeusministeri Antti Häkkänen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ei ole nyt mitään erityistä kampanjaa, on vain yleinen laaja huoli siitä, että läntisissä demokratioissa yksi keskeisimpiä yhteiskuntajärjestelmiä uhkaavia ilmiöitä on matala äänestysaktiivisuus. Tänäpä julkaisimme oikeusministeriössä niin sanotut kuntademokratiaindikaattorit, joista voi lukea erittäin surullista kehitystä erityisesti nuorempien ikäluokkien osallistumisesta demokraattiseen järjestelmään. Tämä uhka on sen takia vakava, että 10—20 vuoden päästä meillä on liian suuri osa ihmisiä, jotka eivät mitenkään enää osallistu yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen, ja se on tämän salin yhteinen huoli. Jos luottamus ja legitimitetti katoaa poliittiselta järjestelmältä, silloin yleensä historiassa on tapahtunut hankalia asioita.

Puhemies Paula Risikko: Ja vielä lyhyesti ministeri Vehviläinen.

16.59 Kunta- ja uudistusministeri Anu Vehviläinen (vastauspuheenvuoro): Lyhyesti totean sen, että valtiovarainministeriö on tällä viikolla tiedottanut siitä, että maaliskuussa alkaa erityisesti asukkaille, kansalaisille suunnattu kampanja ”Maakunta tutuksi”. Minä jaan kyllä edustaja Räsänen huolen siitä, että on aivan oikein ja tärkeää, että me rupeamme puhumaan niistä sisällöistä, koska se on tärkeää, että ihmiset tietävät, mistä he päättävät, kun he ovat äänestämässä maakuntavaluustoon ensimmäisiä päättäjiä.

Täällä sanotaan, ettei ole lakeja. Täällä on yli 40 lakia jo hyväksyttävänä, ja kun pidämme huolen siitä, että saamme ne hyväksytyä touko-kesäkuun vaihteessa, niin meillä on aivan suuret mahdollisuudet, ja näin täytyy olla, että vaalit saadaan pidettyä syksyllä ja sitten maakunnat aloittavat 1.1.2020.

Kysymyksen käsittely päättyi.

Puhemies Paula Risikko: Kyselytunti on päättynt. — Kiitos kaikille.

3. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Kuntien takauskeskuksesta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 5/2018 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään hallintovaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

Keskustelu

17.01 Kunta- ja uudistusministeri Anu Vehviläinen (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Eduskunnassa on ollut lähes vuoden ajan käsittelyssä yli 40 lakia maakunta- ja sote-uudistukseen liittyen. Käsittelyssä ovat jo päälait, muun muassa maakuntalaki, sotejärjestämislaki, kuntien valtionosuuslaki, maakuntien rahoituslaki sekä uudistuksen voimaantulolaki. Maaliskuussa käsiteltäväksi tulee sote-valinnanvapauslaki sekä maakunta-

Pöytäkirja PTK 11/2018 vp

uudistuksen täytäntöönpanolaki ja valtion lupa- ja valvontavirastoa Luovaa koskeva laki. Myöhemmin keväällä käsiteltävänä ovat vielä alue- ja kasvupalvelulaki sekä maantielaki.

Nyt esittelyssä oleva Kuntien takauskeskus -lain muuttaminen liittyy kiinteästi maakunta- ja sote-uudistuksen omaisuudensiirtoa, erityisesti lainavastuiden siirtoa, koskeviin voimaannpanolain säädöksiin. Voimaannpanolakiesityksen mukaan kuntayhtyminä toimineet sairaanhoitopiirit, erityishuoltopiirit ja maakuntien liitot siirretään varoineen ja velkoineen maakunnille vuoden 2020 alusta lukien.

Ennen kuin esittelen takauskeskuslain muutoksen, todettakoon muutama sana nykyisestä kuntien rahoitusjärjestelmästä: Kuntien rahoitusjärjestelmän rungon muodostavat Kuntarahoitus Oyj sekä sen varainhankintaa takaava Kuntien takauskeskus. Takauskeskuksen kautta kaikki Suomen kunnat ovat taanneet yhteisvastuullisesti kuntasektorin varainhankintaa. Takauskeskuksen toimintaa sääntelee laki Kuntien takauskeskuksesta, joka tuli voimaan vuonna 1996. Tarkoituksensa toteuttamiseksi takauskeskus voi siten kuin lain 1 a §:ssä säädetään myöntää takauksia kuntien suoraan tai välillisesti omistamien tai kuntien määräysvallassa olevien luottolaitosten, käytännössä siis Kuntarahoituksen, sellaiselle varainhankinnalle, jota käytetään antolainaukseen kunnille ja kuntayhtymille sekä kuntien kokonaan omistamille tai niiden määräämisvallassa oleville yhteisöille. Tämä on mahdollistanut kilpailukykyisen varainhankinnan kuntasektorin tarpeisiin.

Maakunta-sote-uudistuksen myötä kuntayhtymiltä olisi siirtymässä maakunnille velkoja, joiden määrä oli vuoden 2016 lopussa noin 1,4 miljardia euroa. Tästä selvästi valtaosa, noin 95 prosenttia, on nykyisten sairaanhoitopiirien lainoja. Sairaanhoitopiirien kuntayhtymien luotoista noin 50 prosenttia on käytettävissä olevien tietojen mukaan tällä hetkellä Kuntarahoitus Oyj:n luotottamia ja siten välillisesti Kuntien takauskeskuksen takaamia. Siirtyvien luottojen määrä on jo vuoden 2016 lopusta kasvanut ja tulee kasvamaan myös jatkossa erityisesti sairaalainvestointien vuoksi. Uusia investointilupia on nyt hallituksen esitystä annettaessa myönnetty noin 1,6 miljardin euron edestä.

Voimassa olevasta Kuntien takauskeskus -laista ja sen seurauksena Kuntarahoitus Oyj:n lainaehdoista johtuu, että Kuntarahoitus Oyj:n myöntämiä luottoja ei voida ilman lainsäädäntötoimenpiteitä siirtää tuleville maakunnille ja edelleen maakuntalain 16 luvussa tarkoitettulle maakuntien palvelukeskukselle. Tämän vuoksi Kuntien takauskeskus -lakiin tulee lisätä säännös, jonka nojalla edellä tarkoitettujen kuntayhtymistä ja kunnista siirtyvät Kuntarahoitus Oyj:n myöntämät lainat ja muut sitoumukset säilyisivät ennallaan sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisvastuun siirron yhteydessä eikä Kuntarahoitus Oyj:lle syntyisi velvollisuutta irtisanoa sitoumuksia velallisen vaihtumisen vuoksi. Kuntayhtymiltä maakunnille siirtyville lainoille on määrä antaa valtioneuvoston päätös, joten riski sille, että lainat jäisivät hoitamatta, on äärimmäisen vähäinen. Tästä johtuen esitys ei myöskään lisää takauskeskuksen ja sitä kautta sen jäsenkuntien riskejä.

Sairaanhoitopiirien luottojen osuus Kuntarahoitus Oyj:n koko luotonannosta oli vuoden 2016 lopussa noin 4 prosenttia. Suhteellinen osuus tulee todennäköisesti kasvamaan vuoden 2019 loppuun mennessä mutta pysymään kuitenkin maltillisena, arviolta 6—7 prosentissa.

Sosiaali- ja terveydenhuollon valinnanvapauteen liittyvät kysymykset tulevat ratkaisemaan, miten erityisesti perusterveydenhuoltoon liittyvät investoinnit tullaan jatkossa toteuttamaan. Nyt esitettävän muutoksen ei voida katsoa muuttavan kuntien takauskeskusjärjestelmän kautta toteutettavan varainhankinnan volyymia niin merkittävästi, että järjestelmän voitaisiin katsoa tästä vaarantuvan.

Pöytäkirja PTK 11/2018 vp

Takausjärjestelmää ei käytetä taloudellisen toiminnan rahoittamiseen. Siirtyvissä lainoissa on kyse käytännössä nykyisille sairaanhoitopiireille myönnettyistä lainoista, ja rahoituksen käyttötarkoitus ei muutu. Kyse on ei-taloudelliseen toimintaan myönnettyistä lainoista, eikä esitys ole siten ristiriidassa EU-kilpailulainsäädännön kanssa.

Tämä esitys on valmisteltu valtiovarainministeriössä virkatyönä, ja siitä on pyydetty asianmukaiset lausunnot. Ja todettakoon, että tämä laki astuu voimaan samaan aikaan kun muu sote- ja maakuntalainsäädäntö.

17.07 Joona Räsänen sd: Arvoisa puhemies! Tämähän on ihan toimiva esitys ja johtuu juuri siitä, että nyt kun tämä suuri uudistus on tulossa, niin siinä myös sitten nykyisiltä kuntayhtymiltä siirretään nämä vastuut, velat ja muut velvoitteet maakunnille. Tämähän aiheuttaa sitten semmoisen teoreettisen mahdollisuuden, totta kai, että kun Kuntarahoitus on kuntien omistama, niin viime kädessä sitten siellä kunnat ovat vastaamassa. No, tämähän tietenkään ei toteudu, koska valtio on luvannut vastata sitten maakuntien tästä osuudesta, mutta ehkä tämä on teoreettinen mahdollisuus.

Siitä ehkä pääsenkin tähän kysymykseen, mistä ajattelin, että olisi mukava, jos ministeri ehtisi siihen kommentoida. Tämän teoreettisenkin mahdollisuuden poistuminenhan olisi edellyttänyt, että tulevat maakunnat tulisivat myös Kuntarahoituksen jäseniksi. Hallituksen puoleltahan on perusteltu sitä, että näin ei nyt tehdä, sillä, että kysymyksessä on tämä ylimenokausi, mikä on sinänsä ihan ymmärrettävää. Mutta miten ministeri näkee tämän tulevaisuuden? Olisiko järkevää, että tulevaisuudessa myös maakunnat olisivat sitten esimerkiksi [Puhemies koputtaa] Kuntarahoituksen jäseninä? Sillä tavalla nämä vastuut ja velvoitteet olisivat tasapainossa, koska nythän käy niin, että osittain kuntien vastuita on sitten sen kuntien tehtäväkentän ulkopuolella, kun on vielä jonkun verran niitä Kuntarahoituksen luottoja, jotka sitten siirtyvät sinne maakunnalle.

17.08 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa herra puhemies! On aivan hyvä, että uudessa tilanteessa huolehditaan siitä, että myös nämä uudet toimijat saavat yhtä edullista lainaa tarpeisiinsa, kun palveluita kansalaisille kehitetään. Olisihan tavallaan aika kummallinen tilanne se, että kun kuntien palveluita siirtyy uudelle kuntayhtymälle, niin uuden toimijan rahoitusasema olisi olennaisesti heikompi kuin nykyinen tilanne on. Kannattaa muistaa perustuslakivaliokunnan lausunto vuoden 2017 kesäkuulta, siellähän todettiin tämä asia myös toisinpäin niin, että kun on kuntia, joiden kiinteistöt tämän uudistuksen myötä mahdollisesti voivat menettää jopa arvonsa — siellähän lausutaan näin ihan perustuslakivaliokunnan ponnassa — niin valtiolle syntyy tässä tapauksessa korvausvastuu. Että se toimii myös toisinpäin: uudelle toimijalle annetaan samat lähtökohdat kuin nykyisillä toimijoilla on, ja sitten kun on nämä entiset toimijat, jotka ovat verovaroin rakentaneet muun muassa terveyskeskuksia — sanotaan nyt vaikka tyypillinen maaseutukunta, jossa terveyskeskus ehkä jää vajaakäytölle ja joku rakennus voi jäädä jopa kokonaan sen käyttötarkoituksen ulkopuolelle, mitä varten se alun perin on rakennettu — niin siinä tilanteessa sitten tämä uusi perustuslakivaliokunnan lausunto linjaa sen, että kuntaa ei voida jättää puille paljaille sen takia, että systeemi muuttuu, vaan siitä on maksettava ihan normaalin menettelyn mukainen täysi korvaus. Eli tämä systeemi toimii kyllä molempiin suuntiin: että nyt uudelle toimijalle annetaan mahdollisuus ja väistyvälle toimijalle varmistetaan se, ettei omaisuus menetä arvoaan ja siinä tapauksessa kunta menettäisi sitä oikeutta, mikä kunnilla on oman omaisuuden hallussapitoon ja siten itsenäiseen toimivaltaan omista asioistaan.

Pöytäkirja PTK 11/2018 vp

17.10 Timo V. Korhonen kesk: Arvoisa puhemies! Tämä lakiesitys on monella tavalla perusteltu, mutta jonkin verranhan tässä on yksityiskohtia, jotka jonkinmoista keskustelua ovat herättäneet, ja jossakin määrin myöskin kohtia, jotka ovat herättäneet pientä huolta. Yksi tällainen asia on epäilemättä: kun tässä nyt maakunnille siirtyy kunnilta noin 1,5 miljardin lainakanta, jonka varainhankinnasta kunnat olisivat edelleen vastuussa tämän takauskeskuksen kautta, vaikka lainat eivät enää kuulukaan kuntien toimialaan, niin tästä tietysti tulee mieleen se kysymys, että tulisiko valtion jotenkin ottaa piikkiinsä myös sitten tämä varainhankinnan takaaminen, ei vain lainojen takaisinmaksun takaaminen kuntarahoituksella.

17.11 Olavi Ala-Nissilä kesk: Arvoisa puhemies! Todella hyvä on tässä keskustella tästä kokonaisuudesta, kuntien rahoituksesta ja myöskin tämän rahoituksen takauksesta. Tähän todella, niin kuin edustaja Räsänen täällä totesi, liittyy myöskin Kuntarahoituksen rooli. Sehän on erittäin merkittävä rahalaitos. Se toimii nyt Euroopan keskuspankin valvonnassa, rahoittaa kuntien rahoitustarpeen, myöskin yleishyödyllisen rakentamisen käytännössä melkein kokonaan. Rahoitus tapahtuu Kuntarahoituksen kautta, eli sen toiminto on tärkeätä turvata siinäkin tilanteessa, jolloin kuntien taseet siirtyvät maakuntien taseeseen. Olisin tiedustellut, miten tämä kokonaisuus on keskusteltu huomioiden Kuntarahoituksen rooli, että se on osa Euroopan keskuspankin valvontajärjestelmää.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Keskustelu asiasta ei ole ihan vielä päättynyt, vaan ministerille minuutin puheenvuoro paikan päältä.

17.12 Kunta- ja uudistusministeri Anu Vehviläinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin totean Joona Räsäselä siitä, että maakunnat eivät voi tulla Kuntien takauskeskuksen jäseniksi, koska maakunnilla ei ole verotusoikeutta, [Joona Räsänen välihuuto] että se on se yksittäinen selvin syy.

Edustaja Hoskoselle totean näistä omaisuusjärjestelyistä, että perustuslakivaliokuntahan edellytti, että tällainen kompensatiojärjestelmä tehdään, ja hallintovaliokunnalle on annettu vastine siitä joulukuussa, ja se on hallintovaliokunnan käsittelyssä.

Sitten huoliin Kuntarahoituksen toiminnasta jatkossa: Minä olen myös jonkun verran kuullut niitä huolia, miten se jatkossa toimii. Haluan vain sen todeta, että mitä enemmän me olemme myös katsoneet valtiovarainministeriössä niitä yksityiskohtia ja duubioita sitä kohtaan, niin meidän käsityksemme on, että tämä ei tule vaarantamaan Kuntarahoituksen toimintaa.

Sitten totean myös sen, että valtiohan on merkittäväällä tavalla myös mukana Kuntarahoituksessa omistajana.

17.13 Joona Räsänen sd: Arvoisa puhemies! Juuri niin kuin ministeri totesi. Ymmärrän hyvin, minkä takia siirtymäkaudella eivät maakunnat voikaan tulla Kuntarahoituksen jäseniksi. Mutta kysymys on nyt siitä, mitä sitten tulevaisuudessa tapahtuu, ja tähän olennaisesti liittyy nimenomaan maakuntien mahdollinen verotusoikeus, mistä nyt myös selvityksiä ollaan tekemässä.

Tämähän liittyy sitten pitkälti maakuntien itsehallintoon. Kun ajattelemme itsehallinnon peruspilareita, niin siellä on oikeastaan kolme. Ensimmäinen on vaalit, sitten toinen on yleinen toimiala, ja kolmas on verotusoikeus. Nämä vaalithan tässä jo tulevat, ja sit-

Pöytäkirja PTK 11/2018 vp

ten kysymys kuuluu: mitä tälle verotusoikeudelle tapahtuu? Yleistä toimialaa nyt ei aivan tule mutta aika laaja tehtävävalikoima. Ja kun sitten tätä itsehallinnon tulevaisuutta mietitään, niin varmaan aika loogista olisi sitten pohtia myös verotusoikeutta. Siitä päästään siihen, että sellaisessa tilanteessa, jossa näin kävisi, olisi varmaan aika loogista, että nämä maakunnat olisivat Kuntarahoituksen jäseniä, ettei meidän tarvitsisi rakentaa tähän maahan tuplasysteemejä, jos siis näin käy. Tämä oli tavallaan se kysymykseni idea, ja siihen ministeri ihan oikein vastasi, että tällä hetkellä tietenkään tilanne ei voi olla näin, mutta on hyvä varmaan miettiä, mitä tuleman pitää.

17.15 Juho Eerola ps: Arvoisa puhemies! Oikeastaan edustaja Räsänen kysyi juuri täsmälleen sen täsmennyksen, jota itsekkin ajattelin: jos tulevina vuosikymmeninä, 20—30-luvuilla, tulevaisuudessa, mennään siihen, että maakunnille tulee verotusoikeus, niin voisivatko sitten siinä tapauksessa nämä maakunnat olla tämän takauskeskuksen jäseninä? Nyt kun kuitenkin on oletettavissa, kun ajatellaan väestönmuutosta ja tätä kehitystä, että ehkä kuntien tehtävät enenevässä määrin tulevaisuudessa tulevat vähenemään ja se kuntaliitosten tarve maakuntauudistuksen myötä ikään kuin poistuu, niin tavallaan maakunnat ottaisivat kuntien paikan. Olisiko tämä silloin mahdollinen?

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin hallintovaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

4. Lakialoite laiksi työsopimuslain 4 luvun 6 §:n muuttamisesta

Lakialoite LA 94/2017 vp Katja Hänninen vas ym.

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan.

Keskustelu

17.16 Katja Hänninen vas (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kyseessä on siis lakialoite laiksi työsopimuslain 4 luvun 6 §:n muuttamisesta. Lakialoitteeni sai hieman yli 20 allekirjoitusta yli puoluerajojen, ja se kyllä ilahduttaa minua suuresti. Kyseessä on aika pieni lainmuutos, mikä tarkoittaisi sitä, että vanhemmilla, työntekijällä, olisi oikeus tilapäiseen, enintään neljän päivän pituiseen hoitovapaaseen alle 12-vuotiaan lapsen sairastuessa äkillisesti. Nykyisin laki on, että alle 10-vuotiaan lapsen sairastuessa äkillisesti tällainen oikeus on. Eliikkä yhden sanan muutos lakiin, mutta erittäin suuri merkitys näille lapsille ja perheille heidän arjessaan.

Tänään on keskusteltu lapsista, perheistä ja heidän oikeuksistaan, ja kävimme myös eilen äitiyslain osalta kiivasta ja aika tunteikastakin keskustelua lapsista ja heidän oikeuksistaan. Katson, että kun nykyään oikeus tilapäiseen hoitovapaaseen on vain alle 10-vuotiaiden lasten vanhemmilla, niin se ei palvele sitä tarvetta, mikä suomalaisilla perheillä äkillisesti sairastuneen lapsen tilanteessa on. Monessa lapsiperheessä, etenkin näin talvikaute-

Pöytäkirja PTK 11/2018 vp

na, tilanne on aika hankala, kun sekä lapset että välillä vanhemmat sairastavat. Lapset ovat yksilöitä. Osa pärjää hyvin itsekseen, mutta varsinkin kovassa kuumeessa tai noroviruksen kourissa on todella vaikeaa olla yksin koko päivä ilman vanhemman hoivaa. Moni vanhempi kokeekin, ettei 10-vuotias ole vielä tarpeeksi vanha sairastamaan yksin. Lakia kierretään muun muassa jäämällä itse sairauslomalle. Työsopimuslain muuttaminen niin, että vanhempien oikeus tilapäiseen hoitovapaaseen jatkuisi kaksi vuotta nykyistä pidempään, olisi ennen kaikkea siis lasten etu. Lapsella on sairastuessaan oltava oikeus hyvään hoivaan ja aikuisen läsnäoloon. Oikeudessa tilapäiseen hoitovapaaseen on myös muunlaisia perheiden yhdenvertaisuuteen liittyviä ongelmia. Tilapäisen hoitovapaan palkallisuus vaihtelee työehtosopimusten mukaan. Lisäksi osa työnantajista saattaa vaatia heti ensimmäiseltä päivältä lääkärintodistuksen. Tämä saattaa johtaa täysin kohtuuttomiin tilanteisiin, kun oksennustaudissa olevaa lasta joudutaan viemään puolikuntoisena lääkäriin. Työn ja perheen yhteensovittamisesta kuulee paljon kauniita puheita myös tässä meidän täysistuntosalissa, mutta tätä yhtälöä tällaiset työnantajien koventuneet asenteet eivät helpota tippaakaan.

Toivon, että vaikka tässä lakialoitteessa on alle sata allekirjoitusta, niin siihen suhtauduttaisiin myönteisesti. Kunta-alalle ovat työmarkkinajärjestöt nyt sopineet, että tähän tilapäiseen hoitovapaaseen oikeuttava ikäraja nostetaan 10 vuodesta 12 vuoteen, mutta se olisi hyvä saada lakiin, tähän työsopimuslain 4 luvun 6 §:ään, jotta kaikilla lapsilla olisi yhtäläiset ja yhdenvertaiset oikeudet.

17.19 Jari Myllykoski vas: Arvoisa herra puhemies! Edustaja Hännikäinen hyvin tuo esille sen, että tämä on jo käytäntö eräissä työmarkkinajärjestöissä, ja pidän sitä oleellisen tärkeänä osana juuri siinä hetkessä, kun on kysymys äkillisestä sairastumisesta, mihinkä ei voi varautua, eli minun mielestäni on erittäin selvää, että meillä pitää olla mahdollisuus huolehtia siitä lapsesta mikä se päivien lukumäärä on. Mutta sillä hetkellä, kun lapsi sairastuu, ei ole oikeastaan ketään muuta; ei meillä ole semmoista instanssia, että me voisimme auttaa lasta ilman, että tällä ei ole työsopimuslain turvaa niin, että vanhempi voi tehdä sen pelkäämättä oman työsuhteensa puolesta. Ja siinä mielessä kannatan ja rohkaisen valiokuntaa käsittelemään tätä aidosti juuri sen esimerkin pohjalta ja kuulemaan nimenomaan kunta-alan puolen sopijaosapuolia, että mitä tämä on tarkoittanut, mitkä tämän kustannukset ovat, koska en usko, etteikö näitä kustannuksia voi arvioida sen perusteella, että ensin olisi lapsen etu. Kyllä tämä tuo myös perheille juuri sitä oikeaa turvaa vastata vanhemmuudesta ja mahdollistaa äkillisesti sairastuneen lapsen hoiva.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Keskustelu asiasta päättyi. [Puhemies koputtaa] — Olisiko edustaja vielä välttämättä halunnut? [Naurua] — Olkaa hyvä.

17.21 Katja Hänninen vas: Arvoisa herra puhemies! En halua tietenkään pitkittää keskustelua, mutta kiitos edustaja Myllykoskelle siitä kannatuksesta, jonka toitte esille. Tietysti vielä tässä vaiheessa, kun tätä tilapäistä hoitovapaata käsitellään, haluan tuoda esille myös sen, että sitä ei voi pitää, mikäli toinen vanhemmista on jostakin syystä kotona, esimerkiksi työttömänä tai opintovapaalla, vaan se tarkoittaa käytännössä sitä, että molemmat vanhemmat ovat työssä ja eivät ole vapaapäivillä. Tänä päivänä yksi ongelma on ollut se, että pitää hankkia myös siltä toiselta osapuolelta, työnantajalta, todistus siitä, että toinen todellakin on töissä, ja tähän byrokratiaan olisi syytä kyllä tuoda helpotusta ja luotta-

Pöytäkirja PTK 11/2018 vp

musta työntekijöiden ja työnantajien välille. Mutta todellakin, niin kuin edustaja Myllykoski tuossa totesi, toivomme, että tämä lakialoite etenisi valiokunnassa ja että saisimme todellakin tällaisen yhdenvertaisuusnäkökulmasta olevan asian vietyä yhdessä eteenpäin. On ollut ilahduttavaa, että tässä on sekä keskustan edustajia että perussuomalaisten edustajia lakialoitteen takana, että tällä on aika laaja poliittinen yhteisymmärrys oppositio- ja hallituspuolueiden välillä. [Puhemies koputtaa] Toivon, että tämä lapsen näkökulma tässä jatkokäsittelyssä korostuisi. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan.

5. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on perjantaina 23.2.2018 klo 13.00. Täysistunto lopetettiin klo 17.23.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Maija-Leena Paavola